

De artikelen in dit uitgebreide decembern timer sluiten aan bij drie actuele onderwerpen uit het huidige onderwijs. Het eerst onderwerp is het motiveren van reguliere en excellente studenten. Het tweede onderwerp is docentprofessionalisering, wat willen we daar eigenlijk mee bereiken. Het derde onderwerp is Volwassen onderwijs, wat drijft deze volwassenen, en hoe kan het onderwijs daar op inspelen. Een gemeenschappelijk thema bij al deze drie onderwerpen is 'motivatie'. Bij al deze vormen van onderwijs spelen de volgende vragen.

Hoe kan een opleiding haar studenten motiveren en stimuleren en wat is de innerlijke motivatie en drive van de deelnemende studenten?

De artikelen die in dit dikke decembern timer zijn opgenomen, bieden geen kant en klare oplossingen en antwoorden op deze vragen. Echter de artikelen beschrijven interessante discussies, die de lezer hopelijk aanzetten tot verdere overpeinzingen over dit thema, tijdens een rustig moment in de kerstvakantie. Marca Wolfsbergen heeft veel ervaring met onderwijs aan Excellente studenten. Zij beschrijft een 'Integratief' model om te komen tot excellente prestaties bij studenten. Het model kan dienen als een leidraad voor degenen die zich voor de vraag gesteld zien hoe het onderwijs een student, excellent of regulier, kan motiveren om het beste uit zichzelf te halen.

Binnen het onderwijs stromen steeds meer volwassen in. Van het Volwassen onderwijs wordt gevraagd om het onderwijs aan te passen aan deze doelgroep. Echter, hoe dat aangepakt kan worden, daarover is nog weinig bekend. Christel Lombaerts en Gert Vanthournout beschrijven een interessante studie naar motivatie-kenmerken van volwassenen.

In de literatuur is veel geschreven over welke onderwijsmethoden motiverend zijn, maar minder is bekend waarom studenten soms hard werken voor een bepaald studieonderdeel en op andere momenten niet vooruit te branden zijn. Brian Godor, een Engels-talige onderzoeker, heeft een grootschalig onderzoek gedaan naar de drijfveren van studenten om harder te werken. Daarbij heeft hij ook verkend of het harder werken ook leidt tot een betere prestatie.

Het laatste artikel gaat over docentprofessionalisering. Vanuit de overheid is een sterke druk op het Hoger Onderwijs om docenten te professionaliseren. Binnen het HBO moeten docenten zich verder scholen om te komen tot Master- of PHD-niveau. Terwijl de universiteiten geacht worden docenten te trainen voor een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) of een Senior Kwalificatie Onderwijs (SKO). Onduidelijk is wat precies beoogd wordt met al deze professionalisering activiteiten. Wat is wenselijk: vakspecifieke docenten die zich verder specialiseren binnen hun eigen domein, of is het toch wenselijker dat docenten breed worden opgeleid? Het artikel van Zijlstra, Van 't Hooft en Meerman biedt een samenvatting van een gevalstudie over de professionalisering van docenten in het HBO. In dit artikel worden interessante gegevens gepresenteerd uit een onderzoek binnen economie-opleidingen. Daarnaast wordt er ook een boeiende aanzet gegeven voor een discussie over doelen van professionalisering in het Hoger Onderwijs.

De redactie van OvO wenst u veel leesplezier.

Herma Roebertsen

Mag ook het onderwijs excellent zijn?

Hans van Hout

In de afgelopen zomermaanden hebben we ons, zoals voorspeld, bezig gehouden met de nota Kwaliteit in verscheidenheid; strategische agenda van Zijlstra en de reacties daarop. De opening van het academisch jaar (wo) of studiejaar (hbo) zorgde ook voor een stroom aan plannen. Veel plannen, maar toch is er eerder sprake van uniformiteit dan van verscheidenheid. De staatssecretaris pleit voor verscheidenheid, maar geeft tegelijk aan waarover hij afspraken wil maken met de instellingen en de koepels. En dat doen ze braaf. Daarmee kunnen ze straks allemaal een bonus claimen. Dat levert helaas dan niets op, want de bonussen voor de een worden betaald uit de malus van de ander. Geen malus, dan ook geen bonus. Een tip voor banken?

De onderwerpen laten zich raden: strengere eisen aan studenten, intakegesprekken, selectie aan de poort, verhogen van de BSA-norm, ophogen van contacturen, beter en strenger toetsen. Dat moet leiden tot hogere rendementen, minder vertraagde studenten en het liefst zelfs ook minder studenten. De oplossingen worden gelegd bij de studenten, kwalitatief en kwantitatief. Wij, onderwijskundigen, zijn daar mede debet aan doordat we veel van deze ideeën zelf hebben aangedragen. Als je studenten iets wilt leren, moet je zorgen dat ze er tijd aan besteden en gemotiveerd worden of blijven. Dus moeten we blij zijn, dat deze inzichten in alle burelen zijn doorgedrongen.

Opvallend is wel, dat het onderwijs zelf vrijwel buiten schot blijft. Voor het WO zet de staatssecretaris alleen docentprofessionalisering, het zogenaamde BKO (ook een uitvinding van onderwijskundigen) op de agenda. Bij het HBO moeten ze meer doen: alle docenten een master en promoveren, invoeren van AD, 3-jarige studieduur voor vwo-ers. Het zit volgens de staatssecretaris, op een enkel vuiltje na, dus wel goed met de onderwijskwaliteit, zeker als het bedrijfsleven er veel bij betrokken wordt.

Maar waarom zijn de rendementen van sommige instellingen (bijv. de UU en de UM) zo veel beter dan van andere. Zij selecteren niet, hebben geen intakegesprekken en het BSA is daar niet uitgevonden. Zij hebben wel een onderwijsvisie die consequenties heeft voor het dagelijkse onderwijs: kleinschaligheid, betrokken docenten, aandacht voor studenten (excellente en de mindere goden), binding tussen docenten en studenten, maar ook eisen aan studenten. Het gaat niet om het verhogen van de contacturen op zich, maar om wat je er mee doet. Het gaat niet alleen om de studenten vooraf goed te informeren, maar ook, of juist, om aan te sluiten bij de leerbehoeften, voorkennis en kwaliteiten van je studenten. Excellent onderwijs is niet onderwijs aan excellente studenten, maar onderwijs dat studenten excellent maakt, aldus Hans Adriaansens. Daar ben ik het hartgrondig mee eens. We moeten (meer) instellingen hebben, die excellent onderwijs aanbieden. In die zin, geen verscheidenheid in kwaliteit!

Hans van Hout, emeritus hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam (hansvanhout@uva.nl)